

Sunuş

Uluslararası Psikanaliz Yıllığının 13. sayısı ile okurlarımızla tekrar buluşmaktan dolayı mutluyuz. Bu sayının ana temasını “**Toplumsal Acı/ Toplumsalın Acısı**” olarak belirledik.

Geçen sayının son hazırlıkları COVID-19 salgınının başlangıç dönemine denk gelmişti. Bu sayı da salgının hız kesmeden devam ettiği zorlu bir dönemde yayına hazırlandı. Aşılamanın başlaması ve yaygınlaşması umut verici olsa da birbiri ardına yaşanan kayıplar, kayıp ve ölüm tehdidinin yarattığı kaygı, korku, şaşkınlık ve inkâr gibi çeşitli duygular kolektif ruhsalığa damgasını vurdu. Kapanma ve kısıtlamalarla birlikte dünya genelinde etnik azınlık gruplarına, göçmenler, mülteciler, evsizler, LGBTİ+ bireyler gibi ötekileştirilen gruplara yönelik şiddet arttı. Birleşmiş Milletler Kadın Birimi raporuna göre, küresel olarak 15 ile 49 yaşları arasındaki 200 milyonu aşkın kadın ve kız çocuğu ev içi şiddete maruz kaldı (Ararat, Bayazıt, Başbay, Alkan, 2021). Türk Tabipler Birliği, doktorların ve sağlık çalışanlarının hasta ve hasta yakınları tarafından şiddete uğramaları da dahil olmak üzere içinde buldukları zor koşulları sarsıcı bir sosyal medya etiketiyle ifade etti: #ölüyoruz. Doğayı ve doğadaki tüm canlıları etkileyen insan eliyle yaratılan şiddet ve felaket, son olarak da kıyıları müsülajla kaplanan Marmara Denizini vurdu. Yukarıda belirtilen dış gerçeklikteki travma nitelikli tüm bu deneyimler ve bunların tetiklediği toplumsal acı, seans odasına farklı şekillerde nüfuz ederek çeşitli aktarım-karşıaktarım düzenlenişlerini ortaya çıkartıyor. Peki ama “toplumsal” olanın, “toplumsal acı” ya da “toplumsalın acısı” kavramlarının psikanaliz kuramındaki yeri nedir; bu kavramlar psikanalitik olarak nasıl tanımlanır? Yıllığın açılış bölümünde yer alan yazılar işte bu sorulara yanıt arıyor.

Yıllık'ta yer alan ilk yazı, Mayıs 2021'de kaybettiğimiz *The International Journal of Psychoanalysis*'in (IJP) Avrupa editörü Jorge Canestri'ye ait. Canestri, “**Gampel ve Puget'nin Çalışmalarına Giriş**” başlıklı metninde, Yolanda Gampel'in “El dolor de lo social” (“Toplumsalın Acısı”) ve Janine Puget'nin “Qué difícil es pensar uncertidumbre y perplejidad” (“Belirsizliği ve Şaşkınlığı Düşünmek Ne Denli Zor”) başlıklı makalelerini güncel bir bağlam içine oturtuyor. Canestri 2002 tarihli bu iki makalenin IJP'de yayımlanma serüvenini ve bugün neden önemli olduklarını anlatıyor. Gampel ve Puget bu iki metinde psikanaliz kuramında eksik olduğunu düşündükleri bir noktayı irdelerler: “Toplumsal”, “toplumsal öznellik”, “toplumsal acı” ve “toplumsalın acısı” kavramları nasıl tanımlanmalıdır? Canestri, kolektif travmalara güçlü bir psikanalitik bakış getiren Gampel ve Puget'nin çalışmalarını birlikte ele alarak ve görüşlerini anlaşılır bir dille özetleyerek okurun bütünlüklü bir bakış açısı edinmesini kolaylaştırıyor. Psikanaliz alanında önemli katkıları olan Jorge Canestri'yi saygıyla anıyoruz.

Okurların uzun yıllardır İstanbul Psikanaliz Derneği'yle bağlantısı üzerinden travma alanındaki katkılarına aşına olabileceği Yolanda Gampel, “**Toplumsalın Acısı**” adlı makalesinde, “toplumsalın acısını” “bir kolektif olarak insan ilişkilerinden kaynaklanan ıstırap” olarak tanımlıyor ve klinik uygulamada bu deneyimi iletebilen göstereni, Shoah'nın izleri üzerinden giderek sorguluyor. Toplum-devlet şiddetinin etkilerini ifade etmek için “radioaktivite” terimini bir metafor olarak kullanan Gampel, bu tür şiddetin nasıl ruhsal işleyişin her alanına derinden ve fark edilmeden nüfuz ederek simgeleştirme kapasitesinde hasara yol açtığını İsrail örneği üzerinden ele alıyor. Bu tip travma nitelikli toplumsal şiddet deneyimleri yaşayan bireylerde güvenlik arka planı ile tekinsizlik arka planının etkilendiğini ve travma sonrası ruhsal sağkalm mücadelesinde bu iki arka plan arasındaki bölünmüşlüğe ihtiyaç duyulduğunu ileri sürüyor.

Kasım 2020'de kaybettiğimiz Janine Puget, Arjantin'de Kirli Savaş sırasında işkence görmüş kişilerle ve zorla kaybedilenlerin yakınlarıyla klinik alanda çalışmış, toplumsal travma ve grup terapisi alanlarında psikanalize önemli katkıları olan bir klinisyen ve kuramcı. Janine Puget, “**Belirsizlik ve Şaşkınlık Hakkında Düşünmek Ne Denli Zor?**” başlıklı makalesinde toplumsal acıyı ve toplumsal ıstırapı öznelliklerarası, öznellikiçi, öznellikötesi alanlar açısından yeniden ele alıyor. Toplumsal kavramını kolektif kavramıyla tanımlamayı öneriyor ve kolektifin birlikte olmaktan *vínculo* (bağ)

kurmaya geçtiği zaman özneleştirici potansiyelini edindiğini ileri sürüyor. Toplumsal bir kolektife aidiyetin kişiyi belirsizlik ve öngörülemezlikten koruma yanılısaması yarattığını ve belirsizliğin, şaşkınlık olarak tezahür ettiğini iddia ediyor. Son olarak, Arjantin’de işkence görmüş, politik tehdit altında olan ya da işini kaybettiği için hayatı ve dolayısıyla geçim kaynağı tehdit altında olan hastalarla yapılan klinik çalışmalarından bahsediyor. Puget bir seans örneğiyle bu durumlarla çalışırken ortaya çıkan aktarım-karşıaktarım dinamiklerini ele alıyor.

Rozine Jozef Perelberg¹ “**Psikanaliz ve Toplumsal Şiddet: Uyarılığın Huzursuzluğu Yeniden**” adlı makalesinde, toplumsal şiddeti ve toplu travma yaratan olayları anlamak için psikanalizin elindeki araçları sorguluyor. “Toplumsal” olanın psikanalitik kavramsallaştırmalarda nasıl bir yer tuttuğunu ve birey ile toplum arasındaki ilişkiyi, Freud, Gampel, Puget, Green, Winnicott ve Faimberg gibi konuya önemli katkılarda bulunan yazarların öne sürdüğü kavramlar doğrultusunda inceleyerek ve nihai olarak daha önce öne sürdüğü “katledilmiş baba”, “ölü baba” ve “ölü babanın katli” kavramlarıyla bunları şekillendirerek toplumsal şiddetin bireysel izdüşümlerini ele alıyor.

Yılığın ana temasını içeren açılış bölümünü pandeminin psikanaliz çerçevesinde yarattığı değişiklikler ve psikanaliz süreci üzerindeki etkilerini ele alan “**Analist İş Başında**” bölümü izliyor. Bildiğiniz gibi, pandeminin ortaya çıkışıyla birlikte pandemi ve psikanaliz çerçevesi üzerine hızla pek çok yazı yazıldı ve yoğun ilgi gören webinarlar düzenlendi. Bunlar, analist ve analizanın “dünyalarının örtüştüğü”, konfor alanımızdan çıkmayı gerekli kılan belirsizliklerle dolu bu süreçte bize rehberlik etti. Pandemi henüz bitmemesine rağmen ilk şok atlatıldı ve süreçte belli bir yol kat edildi. Bu sayıda bu konuya yer vermenin, yeni teknolojilerin analiz pratiğine etkilerini *apres-coup* anlamlandırmamıza yardımcı olacağını düşünüyoruz. Bu bölümün ilk makalesi olan “**J Vakası: Pandemi Sırasında Psikanalist olarak Çalışmak**”ta farklı analistlerin tartışmasına zemin hazırlamak üzere 50’li yaşlarda, anadili İngilizce olmayan ancak İngilizceyi akıcı şekilde konuşan ve bu dilde çalışan bir kadın analistin sunduğu bir vaka yer alıyor. Gizliliği korumak amacıyla analistin kimliği saklı tutuluyor. Öncelikle J vakasının

1 R. J. Perelberg’in geçmiş sayılarda yer alan makaleleri için bkz. “Kadına Kadına Analizlerde Aşk ve Melankoli (UPY 2018, Çev. M. Tanık Sivri); “Olumsuz Varsanılar, Rüyalar ve Varsanılar: Çerçeveleyen Yapı ve Analitik Ortamdaki Temsili” (UPY 2017, Çev. N. Erdem).

tarihçesi veriliyor, ardından kapanma sürecinde gerçekleştirilen üç teleanaliz seansı sunuluyor. Vaka sunumunu Francis Grier (Britanya Psikanaliz Cemiyeti), Bernard Chervet (Paris Psikanaliz Cemiyeti), Lena Theodorou Ehrlich (Michigan Psikanaliz Enstitüsü) ve Abbot A. Bronstein'in (San Francisco Psikanaliz Merkezi) vaka üzerine tartışmalarını içeren yazıları izliyor.

Francis Grier, klostro-agorafobik ikileme aşırı derecede meşgul olduğunu düşündüğü J vakasının bu ikileminin, COVID-19 kapanmasının getirdiği çerçeve değişikliğiyle nasıl ortaya çıkabileceğini sorguluyor ve pandemi öncesi ve sonrası gerçekleşen seansları karşılaştırıyor. Bu vakada, dış gerçeklikteki değişime rağmen psikanaliz sürecinin devam edebilecek kadar güçlü olduğunu, bunun sadece analist ve analizanın 5 yıllık sıkı analiz geçmişlerine bağlı olmadığını, seans odasına geri dönme beklentisi içinde oldukları için telefonda gerçekleşen seansları hayali birlikteliklerini simgesel olarak yeniden yaratmak için kullanmalarına bağlı olduğunu ileri sürüyor.

Bernard Chervet'ye göre, 5 yıldır analizde olan J'nin pandemi öncesi ve sonrasını yansıtan seansları "görüşme odasındaki ile uzaktan yapılan seanslar (uzaktan analiz) arasındaki farklar üzerine olan düşünceleri paylaşmak için açıkça bir davettir. Bulaşıcı bir hastalık riski çerçeve değişikliğini dayatmıştır. Dayatılmış bağlamı göz önünde bulundurmak önemlidir. Bu sebeple, bu bağlamla ilişkili çağrışımsal söylem ikinci bir seviyede dinlemeyi gerekli kılar". Pandemi öncesindeki 2 seansta "klasik çerçevenin ve temel kuralın teşvik ettiği gerilemenin cazibesi ve buna karşı geliştirilen direnç hâkimdir". Oysa pandemi sonrasındaki seanslar güncel travmanın etkisi altındadır ve "çocukluktan erişkinliğe uzanan gelişimsel ilerlemeye ilişkindir, hayalleme ve düşümler yolu ile çocukluk veya bebeklik dönemine ait gerileyici içeriklere neredeyse hiç erişim vermezler". Yazar sonradan etki, anılarla hatırlama, içeriksiz hatırlama ya da eylemle hatırlama, ilerleyici ve gerileme süreçleri, çocukluk çağı ve özdeşleşimsel geçmiş, Oidipus nitelikli nesnelere gibi metapsikolojik kavramları kliniğin içinden çalıştırıyor ve gösteriyor.

Lena Theodorou Ehrlich, bu makaleyi ofiste ve telefonda gerçekleştirilen analiz seanslarındaki süreçleri karşılaştırarak incelemek için bir fırsat olarak görüyor. Analistin bu beş yıllık analizden elde ettiği geniş klinik malzemeden seçtiği kısımların bilinçdışı veya önbilinçli aktarım/karşıaktarım tezahür ve canlandırılmalarının onda uyandırdığı çağrışımları temsil ettiğini varsayıyor. Telefonda buluşmanın analiz sürecini nasıl etkilemiş olabileceğini ele alırken ofisteki seans ile teleseans arasındaki farklılık ve

benzerlikleri tartışıyor. Bir analistin telefonda analiz çerçevesinden analitik fayda sağlamasında belirleyici olan etkenlerden birinin analistin çerçeveye yönelik karşıaktarımı olduğunu öne sürüyor ve analistleri şu konuda uyarıyor: “Analistin telefonda analiz çerçevesine karşı bilinçli veya bilinçdışı bir önyargısı varsa, hastalarının çerçeveye tepkilerini, ofisteki çerçevede olduğu gibi direnç ve/veya aktarım/karşıaktarım tezahürleri olarak görmeyebilir ve bu sebeple bunları anlamlandırma fırsatını kaçırabilir”.

Abbot A. Bronstein pandemi nedeniyle J'nin teleseanslarla devam eden analizine bu yeni ortamın getirdiği değişiklikler açısından bakıyor. Yeni psikanalitik ortamı “Artık, 3 değil 2 boyutlu bir ortam kullanmak durumundaydık; hâlâ canlı ve karşılıklı etkileşimin olduğu bir ortamdı bu, ancak alışılmış işaretler yoktu ve gayet sıra dışı bazı ilaveler vardı” sözleriyle tanımlıyor. Bronstein tartışmasında, bu yeni bağlam içerisinde analistin, yorumlarının anlamlı ve yerinde olmasını sağlayan canlı bir aktarım ilişkisi bulup bulamayacağı sorusuna yanıt arıyor. Teleanalizde hastalarımızın kişisel dünyalarına farklı bir şekilde nüfuz ettiğimizi vurgulayan yazar bu yeni durumun doğurduğu olası sonuçları normalleştirerek sessizce geçiştirmek yerine bu farklılığı kabul etmemizin ve hep akılda tutmamızın önemli olduğunu belirtiyor. J vakasından ele aldığı örnekler bu görüşünü destekliyor.

“Analist İş Başında” bölümünden sonra, Yıllık üst-benlik konulu üç makaleyle devam ediyor. Heinz Weiss², “Üst-benliğin Kısa Tarihi ile Birlikte Üç Makaleye Giriş” makalesinde Freud'un çalışmasında üst-benlik kavramının kökenini ve kavramın farklı psikanaliz gelenekleri tarafından daha ileri seviyede derinlemesine işlenmesini inceliyor. Ayrıca IJP'de yer alan üst-benlik üzerine üç makaleyi de tanıtıyor. Bu makalelerden “**Sapkın ve Psiko-tik Üst-benlik**” (F. de Masi) ile “**Sosyolojik ve Sosyo-Psikolojik Analizlerde Üst-benlik Kavrayışları**” (V. King, G. Schmid Noerr) Yıllık'ın bu sayısında da yer alıyor. Weiss'in makalesi birçok kuramcının üst-benliği nasıl ele aldığına dair çalışmaları izleyen bir bakışa sahip. Weiss, ilk olarak kavramın kurucusu Freud'un çalışmalarını inceliyor. Freud'a göre üst-benliğin sadece ilk iç nesne olmadığını aynı zamanda bireysel ruhsal yapı ile toplum ve toplulukları kavrayış arasındaki bağ olduğunu vurguluyor. Makalenin devamında Fenichel'in “cezalandırma ihtiyacından” bahsederek, benlik psikolojisi gele-

2 H. Weiss'in geçmiş sayılarda yer alan makaleleri için bkz. “Yapısal Bir İlke ve Zihinsel Yaşamın Örgütleyicisi Olarak Bilinçdışı Düşlem: Kavramın Freud'dan Klein ve Takipçilerinden Bazılarına Uzanan Evrimi” (UPY 2018, Çev. N. Taşkıntuna).

neğindeki benlik ve üst-benlik arasındaki ilişkiye değiniyor. Fransa’da René Laforgue’nin üst-benliğin sadizmi ve bu sadizmin benliği “dönüştürmek” ve hükmetmek için uyguladığı baskıyı ifade etmesi ile Melanie Klein’in çalışmalarında üst-benliğin izlerine yer veriyor.

Franco De Masi³ “**Sapkın ve Psikotik Üst-benlik**” adlı makalesinde, kökeni, anlamı ve işlevi göz önüne alındığında üst-benliğin, klinik psikanaliz çalışmasında gözlemlenen patolojik çarpıtmalardan kolayca etkilendiğini tartışıyor. İlkel üst-benlik ile onun patolojik karşılığı arasında bir ayrım yapılması gerektiğini belirtiyor. Bazı klinik durumlar ilkel yönleri belirgin şekilde ön planda olan bir üst-benliği içerirken, diğer durumlarda baştan çıkarıcı, baskın veya göz korkutan yönleri ortak olsa bile ilkel üst-benlikten kaynaklanmayan psikopatolojik yapılarla karşılaştığını öne sürüyor.

Vera King ve Gunzelin Schmid Noerr’nin “**Sosyolojik ve Sosyo-Politik Analizlerde Üst-benlik Kavrayışları**” başlıklı makalesi, üst-benliğin hem psikanalitik kavrayışını hem de toplumsal oluşumlarını ele alarak üst-benlik kavramına dair tarihsel bir bakış sunuyor. Sosyoloji ve psikanaliz arasındaki ilişkiden hareketle bu makale, üst-benlik kavramı ve ona bağlı olarak otoriterliğin oluşumu ve dinamiklerini ele alıyor. Otoritercilik, uyum ve ahlâk kavramlarıyla ilgili Freud’un kültürel analizleriyle bağlantılı olarak Frankfurt Okulunun otoriter kişilik üzerine yaptığı çalışmalara yer veriliyor. Son olarak, dijital dünyada üst-benliğin dışsallaştırılmasının ve utanç duygusunun günümüzdeki tezahürleri örneklerle paylaşılıyor.

Daha önceki sayılarda “Can Sıkıntısı Üzerine: Ruhsallığın Kapsüllenmiş Parçalarıyla Yakın Bir Karşılaşma” (2010) ile “Duraklamayı Aşmak: Hayalleme, Rüyalastırma, Karşı-Rüyalastırma” (2014) metinlerine yer verdiğimiz Avner Bergstein “**Şiddetli Coşkular ve Yaşamın Şiddeti**” başlıklı makalesinde, Bion’un düşüncesine dayanarak şiddetin, bireyin zihinsel olarak derinlemesine işleyemediği miktarda bir uyarılmanın sonucu olabileceği fikrini öne sürüyor. Coşkusal parçalar kapsayıcı bir nesnede yuva bulamadıklarında yansıtmanın ağırlaşp yoğunlaştığı bir kısır döngü başlar. Bozulmuş bir düşünme kapasitesi, dayanılmaz bir çalkantı yaratan veya çoğu zaman isimsiz bir dehşetle sonuçlanan bir içsel işkence hali oluşturarak şiddete özgü coşkuların fiziksel ifadesine katkıda bulunur. Bergstein, kişinin coşkusal ger-

3 F. de Masi’nin geçmiş sayılarda yer alan makaleleri için bkz. “Ölüm Dürtüsü Kavramı Klinik Alanda Hâlâ Kullanılı mı?” (UPY 2016, Çev. N. Taşkıntuna).

çekliyle temas halinde olma zorunluluğuyla, bu karşılaşmanın gerektirdiği aşırı acıdan kendini koruma ihtiyacı arasında sürekli olarak yinelenen mücadelenin ömür boyu sürdüğünü öne sürüyor. Yazar, acı verici ruhsal gerçeklikle temasa geçmeye karşı hem analistte hem de analizanda devreye giren yoğun güçleri klinik malzeme üzerinden ele alıyor.

Björn Salomonsson'un "Ebeveyn-Bebek Terapisinden Esinlenen Erişkin Psikanalizi: Bebeklik Dönemi Travmasını Yeniden İnşa Etme" adlı makalesinin hem çocuklarla hem de erişkinlerle çalışan uzmanların ilgisini çekeceğini düşünüyoruz. Salomonsson bu makalede Bebekler ve Ebeveynlerle Psikodinamik Terapinin (BEPT), erişkin terapisinde çalışmaya nasıl ilham verebileceğini bir klinik örnekle tartışıyor. Yazara göre BEPT'yi çocuk çalışmasından ayıran önemli bir özellik vardır; çocuk terapisti ebeveynlerle ayrı görüşürken, BEPT terapisti bebek ve ebeveyn(ler)le birlikte görüşür. Bir çocuk kelimelerin sözlük anlamlarını anlar, oysa bebek anlamaz. Salomonsson Freud gibi çocukluk çağı kalıntılarının erişkinde var olmaya devam ettiğine inandığı için, BEPT'nin klinisyenlerin bu görüngüyü daha çabuk kavramasına ve deneyimlemesine yardımcı olabileceği varsayımını ortaya atıyor. Bebek ve çocuklarla yapılan psikanalitik çalışmalara ilgi duyan okurlar, Björn Salomonsson'un Majlis Wingberg Salomonsson'la kaleme aldığı, Çocuk ve Psikanaliz başlıklı sayımızda yer alan "Yakınlığın Engelle Karşılılaşması ve Yeniden Kurulması: Bir Kız Çocuğun Bebekliğinden Çocuk Psikoterapisine Takibi" (2018) yazısını da okuyabilirler.

Yılığın kapanış makalesi, uzmanlık alanı epistemoloji ve psikoloji/psikanaliz tarihi olan akademisyen ve araştırmacı Fátima Caropreso'nun "Sabina Spielrein'in Dilin Kökeni ve Gelişimine Dair Kuramı". Caropreso bu makalesinde psikanaliz tarihinin önemli figürü Sabina Spielrein'in ufuk açıcı iki çalışmasını derinlemesine inceliyor. Yazar, Spielrein'in dil üzerine özgün bir psikanalitik bakış açısı geliştirdiğini, dilbilim ve nöroloji bilgisini psikanalize özgü hipotezlerle ve kendi gözlemleriyle bir araya getirerek hem dilin hem de düşüncenin kökenlerinin ve işleyişinin anlaşılmasına yenilikçi bir katkı sağladığını ortaya koyuyor. Caropreso'nun da gösterdiği gibi, Spielrein dilin gelişimiyle ilgili iki ana çalışması olan "Çocuğun 'Baba' ve 'Anne' Kelimelerinin Kökeni" (1922) ve "Çocukların Düşüncesi, Afazi ve Bilinçaltı Düşünce Arasındaki Bazı Benzerlikler" (1923) isimli makalelerinde dilin bilinçaltından yaratıldığını ve bu nedenle dilsel boyutun bizi hep çocuksu düşünce deneyimine ve süreçlerine götürdüğünü oraya koymakta-

dır. Çocuksu düşünceler ise ataların deneyimiyle olan bağlarıyla bütünsel anlamlarına kavuşur. Caropreso'nun çalışması psikanaliz içinden ve dışından dilbilimle ilgilenen araştırmacıların ilgisini çekecek farklı ve üretken bir bakış açısı sunuyor.

Son olarak; “*The International Journal of Psychoanalysis*”te yayımlanan bazı güncel makaleleri PEP’te yer alan IJP Open bölümünden yayımlanmadan önce okuyabilir, yorumlarınızla makalelere katkıda bulunabilirsiniz. Uluslararası Psikanaliz Yıllığı’yla ilgili haber ve gelişmelere Facebook (<https://www.facebook.psikanalizyilligi.com>), Twitter (PsikanalizYill) ve bloğumuzdan (<http://psikanalizyilligi.com>) ulaşabileceğinizi hatırlatır, keyifli ve verimli okumalar dileriz.

MELİS TANIK SİVRİ, HAZİRAN 2021
Türkçe Uluslararası Psikanaliz Yıllığı Editörü

KAYNAKÇA

- Ararat, M., Bayazit, M., Başbay, P. Alkan, S. (2021, Mart 12). *Salgın Sürecinde Çalışma Hayatı ve Ev İçi Şiddet*. Haziran 2021 tarihinde, https://turkey.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/badv_salginsurecindeevicisiddetvecalismahayati_2021.p adresinden alınmıştır.
- Bergstein, A. (2010). Can sıkıntısı üzerine: Ruhsallığın kapsüllenmiş parçalarıyla yakın bir karşılaşma. (Ş. Postacı Sunar, Çev.), *Ulusl. Psikanaliz Yıllığı*, 2, 99-199.
- Bergstein, A. (2014). Duraklamayı aşmak: Hayalleme, rüyalaştırma, karşı-rüyalaştırma. (M. Tanik Sivri, Çev.), *Ulusl. Psikanaliz Yıllığı*, 6, 153-186.
- Salomonsson, B., Wingberg Salomonsson, M. (2018). Yakınlığın engelle karşılaşması ve yeniden kurulması: Bir kız çocuğun bebekliğinden çocuk psikoterapisine takibi. *Ulusl. Psikanaliz Yıllığı*, 10, 1-19.